

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑΙ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Συνεδρία 47η τῆς 22 Δεκεμβρίου 1931.

Προεδρεία τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Ἐταιρείας κ. Ἀριστοτέλους Κούζη.

Ἀνακοίνωσις τοῦ κ. Φαίδωνος Κουκουλέ με θέμα «βίος καὶ γλῶσσα».

Ὁ κ. Κουκουλέ, ἀφ' οὗ ἐξῆρε τὴν σημασίαν, ἦν πολλάκις ἔχει διὰ τὴν γνῶσιν τοῦ βίου μία λέξις ἢ μία φράσις, ἠρμήνευσεν ἔπειτα ὠρισμένας νεοελληνικάς φράσεις συσχετίζων αὐτάς πρὸς τὸν Ἑλληνικὸν βίον.

Οὕτω τὸ «θὰ γυρίσῃ τὸ φύλλο», ἦτοι θὰ μεταβληθῆ ἢ κατάστασις, ἠρμήνευσεν ἐκ τοῦ σχολικοῦ βίου. Κυρίως γυρίζει τὸ φύλλο καὶ προχωρεῖ ὁ μαθητὴς ὁ γνωρίζων τὸ μάθημά του. Τὸ «σὰν δὲν σοῦ τρέχῃ, μὴν τρέχῃς», ἦτοι μὴ μάτην κοπιᾷς, ὅταν δὲν σὲ βοηθῆ ἢ τύχῃ, εἶπεν ὅτι κεῖται κατὰ παράλειψιν τῆς λέξεως ἄλογο, ἀνέφερε μάλιστα καὶ πληρεστέρας φράσεις, ἐν αἷς κεῖται ἡ λέξις, ὡς «σὰν δὲν σοῦ τρέχῃ τὸ ἄλογο, μὴ τρέχῃς». Τὸ «ζητεῖ τὰ ῥέστα τῆς πατάτας» τὸ λεγόμενον ἐπὶ τοῦ λίαν λεπτολογουῦντος καὶ ἀπαιτητικοῦ, κεῖται κατὰ κυριολεξίαν, ἀφ' οὗ πατάκα ἦτο νόμισμα, οὐ μόνον ἀργυροῦν, ἀλλὰ καὶ μικρᾶς ἀξίας, τὰ ῥέστα τοῦ ὁποίου δὲν ἤξιζε νὰ ζητῆ τις. Ἡ σύγχυσις ἐναυθῆ ἐκ τοῦ ὅτι ἡ πατάτα, ἦτοι τὸ γεώμηλον, λέγεται ἐνιαχοῦ καὶ πατάκα.

Τὸ «τοῦ κρέμασαν τὸ κουτάλι», τὸ λεγόμενον ἐπὶ τοῦ βραδύναντος νὰ προσέλθῃ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ φαγητοῦ, προῆλθεν ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι οἱ τρώγοντες ἐκρέμων ὡς περιττὸν παρὰ τὴν ἐστίαν τὸ ξύλινον κοχλιάριον τοῦ ἀπουσιάζοντος. Τὸ «θὰ γυρίσῃ τὸ βόλι», ἦτοι θὰ ἀλλάξουν αἱ περιστάσεις, ἠρμήνευσεν ἐκ μεταφορᾶς τοῦ παιγνιδίου τῶν κύβων, βολίων, τὰ ὅποια, ὅταν ἢ δυσμενῆς βολὴ των ἀλλάξῃ, ὠφελοῦσι τὸν παίζοντα. «Τὰ λόγια τῆς καραβάνας», ἦτοι τὰ ἀπροσδιόνυσα, εἶναι τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν ὁδοιπόρων τῶν μετεχόντων καραβάνας, ἦτοι καρabanίου, τῶν ἐξαντιλούντων πᾶσαν σοβαρὰν συζήτησιν καὶ προσπαθούντων νὰ διασκεδάσωσι τὴν ἐκ τῆς μακρᾶς πορείας ἀνίαν διὰ λόγων ἐπουσιωδῶν. Τὸ «κουκκιά τοῦ μαγειρεῦει», τὸ λεγόμενον ἐπὶ τοῦ καθ' ἑαυτοῦ ἐπισύροντος κακόν, ἠρμήνευσεν ἐκ τῶν ἐθίμων περὶ τὴν ταφήν, καθ' ἣν ἐγένετο καὶ γίνεται χρῆσις κυάμων. Μαγειρεῦει τις κουκκιά κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ του σημαίνει κυρίως προκαλεῖ καθ' ἑαυτοῦ θάνατον, ὥστε κατὰ τὸ περιδειπνόν του νὰ μαγειρευθοῦν κουκκιά, ἦτοι φάβα, συνήθως, προσφερομένη κατὰ τὰ περιδειπνα.

Τὸ «τό ἄνευ ῥοῖδο», ἦτοι συνέχεις, καὶ διατάραξες τὰ πράγματα, ἔλαβε τὴν ἀρχὴν ἐκ τῶν ἐθίμων τοῦ γάμου, καθ' ἃ ἡ νύμφη ῥίπτει εἰς τὸ δάπεδον τῆς οἰκίας τοῦ γαμβροῦ καὶ καταπατεῖ τοὺς διεσκορπισμένους κόκκους καρποῦ ῥοῖας.

Τέλος τὸ «τοῦ ψῆσε τὸ ψάρι ἕξ τὰ χεῖλη» εἶπεν ὅτι σημαίνει οὕτως ἐξηρέθισέ τινα, ὥστε νὰ γίνουν τόσον διάθερμα τὰ χεῖλη του ὑπὸ τῆς θερμῆς ἔνεκα τῆς ὀργῆς ἀναπνοῆς του, ὥστε νὰ δύναται τις καὶ ψάρι νὰ ψῆσῃ ἐπ' αὐτῶν.

Συνεδρία 46^η τῆς 28^{ης} Ἰανουαρίου 1932.

Προεδρεία τοῦ τακτικοῦ Προέδρου τῆς Ἑταιρείας κ. Κ. Δανοβουνιώτου.

Ἡ κυρία Αἰμιλία Σάρου ἔκαμεν ἀνακοίνωσιν περὶ τῶν ἐν Χίῳ κτιτορικῶν ναῶν.

Ἡ ὁμιλῆτρια μελετήσασα λεπτομερῶς τὸ Λατινικὸν Ἀρχεῖον τῆς Χίου τὸ παρέχον ἀξιολόγους πληροφορίας διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς νήσου ἐπὶ Γενοατοκρατίας καὶ Τουρκοκρατίας, διέλαβεν εἰσαγωγικῶς περὶ τῶν κατακτητῶν Γενοατῶν, οἵτινες συνετέλεσαν εἰς τὴν διαμόρφωσιν κοινωνίας Γενοατοχιακῆς, ἡ ὁποία ἔδωκε μορφήν ἰδίαν εἰς τὸν τύπον καὶ κοινωνικῶς καὶ οἰκοδομικῶς καὶ φιλολογικῶς ἀκόμη. Τὴν κοινωνίαν ταύτην, εἶπε, διέκρινε μέχρι τέλους τῆς 15^{ης} ἑκατονταετηρίδος χαρακτηριστικὴ ἀνεξιθρησκεία, ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας ὑπῆρξεν ἡ ἀπὸ κοινοῦ χρῆσις ὄλων τῶν ναῶν τῆς πόλεως ὑπὸ τε τῶν ἀνατολικῶν καὶ τῶν τοῦ δυτικοῦ δόγματος.

Ἀκολούθως ἡ κ. Σάρου ὁμίλησε πρῶτον περὶ τῶν ναῶν τῶν ἐντὸς τοῦ φρουρίου τῆς πόλεως ἄλλοτε, ἀνακοινώσασα πολλὰς νέας περὶ αὐτῶν εἰδήσεις, καὶ εἶτα περὶ τῶν παλαιῶν κτιτορικῶν ναῶν τῆς πόλεως καὶ τῆς ὑπαίθρου τῶν τε Βυζαντινῶν καὶ τῶν Γενοατοχιακῶν, ὧν καὶ περιέγραψε τὸν ἀρχιτεκτονικὸν τύπον. Ἐν τέλει τῆς ἀνακοίνωσεως παρουσίασε τοιχογραφίας παλαιῶν Χιακῶν ναῶν, ὡς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Καταρράκτου, εἰκόνας ἄλλης Βυζαντινῆς κτιτορικῆς ἐκκλησίας ἀγνώστου, τῆς Παναγίας Κεραυλίδαινας, καὶ ὁμίλησε περὶ τῆς ἱστορίας τῆς ἀρχιτεκτονικῆς τῆς ἔξω τῆς πόλεως Χίου εὐρισκομένης Παναγίας τῆς Γλυκειᾶς, κτιτορικῆς ποτε τοῦ Βυζαντινοῦ οἴκου τῶν Ἀσανῶν καὶ εἶτα τῶν Γενοατῶν Ράπαλλο¹.

¹ Βλ. καὶ τοῦ παρόντος τόμου σελίδα 292 κέξ.

Συνεδρία 49ῃ τῆς 4ῆς Φεβρουαρίου 1932.

Προεδρεία τοῦ Ἀντιπροέδρου τῆς Ἑταιρείας κ. Ι. Δαμβέργη.

Ὁ κ. Συκουτρῆς ἔκαμεν ἀνακοίνωσιν με θέμα «Ἀπὸ τὴν ἀλληλογραφίαν ἐνὸς πατριάρχου».

Ὁ ὁμιλητὴς παρέχει ἐν ἀρχῇ χαρακτηρισμὸν τῆς Βυζαντινῆς ἐπιστολογραφίας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν σημερινήν, καὶ περιγράφει δι' ὀλίγων τὸν κατ' ἔξοχὴν αἰσθητικὸν καὶ λογοτεχνικὸν χαρακτήρα τῆς ἀλληλογραφίας τοῦ Πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Κυπρίου (1283 - 1289), ἣτις ἐξεδόθη τὸ 1910 εἰς ἀνεπαρκῆ ἔκδοσιν ὑπὸ τοῦ Σωφρ. Εὐστρατιάδου. Ὁ χαρακτήρ εὐρίσκεται ἐν ἀρμονίᾳ πρὸς τὰ ἰδανικὰ τοῦ ἀνδρὸς ὡς πρὸς τὴν ἱστορικὴν θέσιν, τὴν ὁποίαν αὐτὸς εἰς ἑαυτὸν ἀπονέμει ὁ Γρηγόριος εἰς τὴν προταχθεῖσαν τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης ἐκδόσεως τῶν ἐπιστολῶν του, αὐτοβιογραφίαν του, εἰς τὴν ὁποίαν, ὡς ἀληθῆς πρόδρομος τῶν ἀνθρωπιστῶν, τὸν ἑαυτὸν του ὡς συγγραφέα καὶ τοῦ λόγου τεχνίτην, ὅχι ὡς δημόσιον ἄνδρα κυρίως παρουσιάζει.

Μετὰ τὰ προεισαγωγικὰ ταῦτα, εἰσέρχεται ὁ κ. Συκουτρῆς εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ περιεχομένου τῶν ἐπιστολῶν — τὸ ὅποιον, ὅπως τονίζει, δὲν ἀποτελεῖ τὴν οὐσιώδη, κατὰ τὸν συγγραφέα, πλευρὰν τῆς ἀλληλογραφίας — καὶ διηγεῖται ἐπὶ τῇ βάσει τούτων καὶ τῶν ἱστορικῶν πηγῶν ἐν συντομίᾳ τὰ κατὰ τὴν ταραχώδη πατριαρχεῖαν του, καταλήγων δὲ τονίζει τὴν ἀξίαν τῆς ἀλληλογραφίας, ἰδίως τὴν πρὸς τὸν βασιλέα Ἀνδρόνικον καὶ τὸν Μέγαν Λογοθέτην Θεόδωρον Μουζάλωνα.